

25-01-2008

Til autobiografier over danske semiotikere

Søren Brier (født i København 1951)

I maj 1979 bliver Søren Brier Cand. Scient. i biologi med det etologi¹-historiske speciale *Om adfærdens årsager*. Etologien er det biologiske paradigme for studie af dyreadfærd, som det grundlagdes af Konrad Lorenz og Niko Tinbergen i tiden før og efter anden verdenskrig. I 1980 modtager han Guldmedalje i adfærdspsykologi på KU for en afhandling om motivationsmodeller i kognitiv adfærdsforskning. Fra 1987-1990 er Brier initiativtager til og ansvarshavende redaktør for det tværfaglige videnskabssteoretisk orienterede tidsskrift *Paradigma* og i 1994 bliver Brier Ph.d. i informationsvidenskabsteori på RUC med afhandlingen: "*Information er sølv...: Om muligheden for en pragmatisk informationsvidenskab baseret på anden ordens kybernetik, semiotik og sprogspilsteori*". Fra 1992- er Brier skaber og redaktør af det tværfaglige internationale kvartalstidsskrift: *Cybernetics & Human Knowing*. I 2005 er han medstifter af *International Association for Biosemiotic Studies* og tidsskriftet *Journal of Biosemiotics*. I 2007 forsvarede Brier på Copenhagen Business School sin disputats i filosofi: *Cybersemiotics: Why information is not enough: A Trans-Disciplinary Approach to Information, Cognition and Communication Studies, through an Integration of Niklas Luhmann's Communication Theory with C. S. Peirce's Semiotics..* Fra januar 2008 knyttes Brier som professor i informations-, kognitions- og kommunikationsvidenskabernes semiotik til Center for Language, Cognition and Mentality (LaCoMe) på Institut for Internationale Kultur- og Kommunikationsstudier (IKK), CBS.

Kort gennemgang af forskningsinteresser og centrale begreber

Briers forskning strækker sig fra natur- og samfundsvidenskab og ind i humaniora båret af en metavidenskabelig og videnskabssteoretisk analysemetode. Brier valgte at studere biologi på Københavns Universitet (KU), fordi dette fag udforskede både livets, kognitionens og den kommunikative menings gåder. Studiet kulminerede med et ideologikritisk historisk speciale om tilblivelsen af det etologiske paradigme i adfærdsforskning: *Om adfærdens årsager*. Her tog han fat på et bredere anlagt forskningsprogram, hvis eksplicite mål var at undgå både mekanicismens og vitalismens fælder i forsøget på at opstille en biologisk baseret kognitions- og kommunikationsteori. Det foregik gennem en analyse af den biologiske adfærdsforskning etologien og dens kamp mod

---

behaviorismen og den komparative psykologis modeller og forklaringstyper. Analysen afdækkede særlig Konrad Lorenz (inspireret af Jacob von Uexküll) og Niko Tinbergens udvikling af den faglige matrix, der danner basis for det etologiske paradigme. De centrale problemer, der her afdækkes er det bio-materialistisk paradigmes manglende evne til at redegøre for psykens kausale funktion i kognition, kommunikation og forståelse. Dette synes ikke muligt at forklare ud fra ideen om et lukket univers determineret af universelle eksakte matematiske lovmæssigheder. Hvordan er det muligt at lave en teori om kognition og forståelse, der må inddrage fænomenologiske og hermeneutiske aspekter, der er kompatible med naturvidenskab? Dette bekom ikke de klassiske etologer vel, så vejlederen trak sig ud af specialet. Her var Jesper Hoffmeyer så venlig at træde til som biologisk vejleder med adfærdspsykologerne Iven Reventlow og Arne Friemuth Petersen som ekstern vejleder og censor og specialet godkendtes med højeste karakter. Hoffmeyer interesserede sig også for en udvidelse af biologiens grundlag, der kunne inkludere betydningsdannelse uden at komme i krig med de fysiske og kemiske grundlag for det levende. Det førte senere til en livslang udveksling omkring udvikling af biosemiotik. Men Briers første træk var at se på informationsvidenskab og kybernetik og omkring arbejdet med informationsteoriernes begrænsninger og relevansen af objektivt idealistiske teorier var Voetmann Christiansen hovedinspiratoren fra omkring 1976 og videre ind i forståelsen af Peirces ontologi for naturvidenskaberne.

Specialet blev videreudviklet til en prisopgave i psykologi om forskellige typer af motivationsmodeller og fokuserede på Ivan Reventlows arbejde med at gøre psykologien til en galileisk videnskab gennem en raffinering af etologien og kombinere den med dynamisk psykologi og gestaltpsykologi via studiet af Hundestejlers parringsadfærd. Resultaterne her var, at selv en så simpel fisk individuelt skabte og tolkede en slags 'livsverden'. Dette er begreb Edmund Husserl introducerede i fænomenologien som udtryk for menneskets umiddelbare virkelighedsopfattelse; dets subjektivitet eller det andre ville kalde dets første persons bevidsthed. Hvorledes kan levende systemer oplevelser og forståelse virke styrende ind på deres adfærd? Brier fulgte op på Reventlows forslag om at finde nye tværfaglige paradigmer til at kunne begrebssætte disse indsigter. Brier modtog KU's guldmedalje for dette arbejde i 1981 og arbejdede i tre år på Psykologisk Laboratorium videre med at finde et tværfagligt paradigme, der kunne rumme betydningsdannelse, bl.a. gennem en udvidelse af teorigrundlaget med Leontjevs dialektisk materialistiske virksomheds paradigme. Men også denne teori kommer til kort over for kravet om en forståelse af hvorledes oplevelse og forståelse kan opstå i en materiel verdens anskuelse og

hvordan de kan interagere med kroppens materielle aspekter. I stedet begyndte Brier – lige som Hoffmeyer – at interessere sig for Gregory Batesons bud på en kybernetisk-økologisk tværfaglig teori om sindet baseret på en teori om information, som ”en forskel der gør en forskel”. den kybernetisk baserede informationsvidenskab ser i sin videre udvikling som ’cognitive science’ processen ”computation”, som grundproces for al videnserhvervelse og kommunikation, i nogle versioner helt ned til ikke-biotiske naturprocesser. En ontologi, der ser verden og mennesket som computere, er ikke ualmindelige i dag blandt forskere der udvikler filosofiske rammer omkring informationsvidenskab, kunstig intelligens og computervidenskab.

I Briers 10 år på Danmarks Biblioteksskole fra 1987 oplevede han, hvorledes cognitive sciences informationsbehandlingsparadigme var det dominerende paradigme i biblioteks- og informationsvidenskaben, hvor indhentning, vurdering og praktisk omsætning af viden gennem computersystemer er det helt afgørende omdrejningspunkt for den voksende vidensindustri. Men computer- og informationsvidenskaben – og heller ikke Batesons kybernetik - formåede at skabe en tværfaglig basis for en videnskab, der kunne rumme både en teori om information, computation og kognition, forståelse og meningsfuld kommunikation. Brier begyndte derfor at interessere sig for den nye forståelse af kognition, der lå i Heinz von Foersters anden ordens kybernetik og Maturana og Varelas autopoiese-teorier. Forskere som han kendte gennem sit arbejde i the *American Society for Cybernetics*, hvorfra tidsskriftet *CHK* udspringer. Men heller ikke her fandt han ved nærmere analyser af de nævnte forskeres arbejde en teori om subjektiv bevidsthed. Brier begyndte derfor – inspireret af studiekredsen ”Helmuth Hansen klubben” med bl. a. Voetmann Christiansen, Emmeche og Hoffmeyer - at arbejde med Peirces semiotik som en ny tværfaglig mulighed. Den havde jo et fænomenologisk eller rettere faneroskopisk grundlag. Han startede derfor arbejdet med at forbinde den med det kybernetiske informationsparadigme.

De danske tværfaglige diskussionsgrupper Brier deltog i bl.a. sammen med Jesper Hoffmeyer og Claus Emmeche startede på Peder Voetmann Christiansens initiativ med at udforske C. S. Peirces semiotik som et tværfagligt paradigme, der også havde relevans for naturvidenskaberne, ikke mindst biologien. På Hoffmeyers initiativ blev *Dansk Selskab for Naturens Semiotik* til og den moderne stifter af biosemiotikken, Thomas Sebeok, deltog i et par møder. Dette gav anledning til et arbejde med en modernisering af Peirces idé om, at semiotikken omfattede alle levende systemer (og mere til). Udgangspunktet var både Batesons, Maturana og Varela så vel som Jakob von Uexkülls teorier om det levendes konstruktion af en ’Umwelt’ en slags ikke-bevidst men

perceptuel "livsverden" eller rettere 'signification sphere', som er Briers senere semiotisering af von Umwelts-begrebet benævnte fænomenet. I 1984 udgav Brier Ph. D.-afhandlingsbogen *Information er sølv: Om muligheden for en pragmatisk informationsteori baseret på anden ordens kybernetik, semiotik og sprogsprogsteori*. Den er det først forsøg på at forbinde semiotikken med kybernetisk informationsteori gennem Niklas Luhmanns teorier til den ene side og til den anden side med pragmatisk sprogteori i form af Wittgensteins teori om livsformer og sprogsprog.

Da Briers interesse var grænsen mellem det biologiske, det psykiske og det sociale deltog han også i *The Sociocybernetics Groups* internationale arbejde inden for *International Sociological Association*, hvor man forsøgte at forene samfundsvidenskabens funktionalistiske paradigmer - som Luhmanns - med Peirces semiotik.. Kybernetik og systemteori, selv i Luhmanns version, mangler en fænomenologisk synsvinkel, da Luhmanns forsøg på at integrere Husserls i sin systemvidenskab ikke er gangbar ifølge Briers seneste analyser.

Briers forskning viser, at informationsvidenskab, kybernetik og systemteori er funktionalistiske paradigmer, der mangler en fænomenologisk bevidstheds- og subjektivitetsteori til at bære betydningsdannelsesteorien, som netop er det Peirce udvikler i sin almene semiotiske teori, der dog mangler at blive bragt ajour med den nyeste udvikling inden for naturvidenskaberne og lingvistikken. Ideen i den moderne biosemiotik er at forbinde semiotiske evner med alle levende systemer og det løser etologiens - så vel som den Batesonske informationsbaserede mind-kybernetiks - med forståelsen kausale indflydelse på kognition og handling i levende systemer. Ved at integrere biosemiotikken med Luhmanns teori om sociale systemer og embodiment-teorier fra Lakoff, og Merleau-Ponty har Brier søgt at udforme en pragmatisk og evolutionær metateori, som er det, Brier benævner **Cybersemiotics bl. a. i sin disputatsbog**. Heri udvikler han nye begreber som 'Signification sphere', 'Intersemiotics', 'Intrasemiotics', 'Thought-semiotics' and 'Phenosemiotics'. Brier har skabt tidsskriftet *Cybernetics & Human Knowing* for udveksling og syntese mellem kybernetiske, informationelle og semiotiske forståelse af kommunikation og deltager også i redaktionen af det nye elektroniske tidsskrift *Signs* og som bidragsyder til encyklopædien *Livstegn*. Brier arbejder nu som professor i informations-, kognitions- og kommunikationsvidenskabernes semiotik på CBS' institut for *Internationale Kultur- og Kommunikationsstudier* med semiotikkens grænser til lingvistik og religiøs såvel som eksistentiel filosofis indflydelse på mentalitet og betydningsdannelse knyttet til *Forskningscenter for Sprog, Kognition og Mentalitet*.

Vigtigste 15 publikationer fra Brier, S.

- (1992): "Information and Consciousness: A Critique of the Mechanistic foundation of the Concept of Information" in *Cybernetics & Human Knowing*, Vol.1, no. 2/3, pp 71- 94.
- (1996): "Cybersemiotics: A new interdisciplinary development applied to the problems of knowledge organization and document retrieval in information science", *Journal of Documentation*, Vol. 52, no. 3, September 1996, pp.296-344.3.
- (1999):"Biosemiotics and the foundation of cybersemiotics. Reconceptualizing the insights of Ethology, second order cybernetics and Peirce's semiotics in biosemiotics to create a non-Cartesian information science", *Semiotica*, 127-1/4, 1999, 169-198.
- (2000). "Biosemiotic as a possible Bridge between Embodiment in cognitive Semantics and the Motivation concept of Animal cognition. in Ethology". *Cybernetics & Human Knowing*, 7(1), pp 57-75.
- Brier, S. (2001):"Cybersemiotics and Umweltslehre", *Semiotica*. 134-1/4, 779-814.
- (2002): "Intrasemiotics and Cybersemiotics", *Sign System Studies* 30.1:113-127.
- (2005): "The construction of information and communication: A Cybersemiotic re-entry into Heinz von Foerster's metaphysical construction of second order cybernetics", *Semiotica* 154-1/4, 355-399.
- (2005) "Third Culture: Cybersemiotic's Inclusion of a Biosemiotic Theory of Mind", *Axiomathes*, 15:211-228.
- (2006): "Biosemiotics", *Int. enc. of Language and Linguistics*. 2end Ed., 2006, vol. 2, pp. 31-40.
- (2006): "The Cybersemiotic model of communication: An Evolutionary model of the threshold between Semiosis and informational exchange", *Semiotica* 158-1/4 (2006), 225-296.
- (2006): "The necessity of Trans-Scientific Frameworks for doing Interdisciplinary Research", *Kybernetes* special issue for Felix Geyer 2006 no. 3-4: 403-425.
- (1994): *Information er sølv...: Om muligheden for en pragmatisk informationsvidenskab baseret på anden ordens kybernetik, semiotik og sprogspilsteori*, Forlaget Biblioteksarbejde.
- (2002): *Fra Fakta til Fikta. Videnskabsformidlingens og populærvidekabens kvaliteter og former i underholdningens tidsalder*, Akademisk.
- (2006): *Informationsvidenskabsteori*, Forlaget Samfundslitteratur. 2. udgave.

(2007): “Applying Luhmann’s system theory as part of a transdisciplinary frame for communication science”, *Cybernetics & Human Knowing*, Vol. 14, no. 2-3. Pp. 29-65.

(2008): *Cybersemiotics: Why Information is not enough*, Toronto University Press 2008, pp. 477.